

İbrahim Süreyya Yiğit

(d. 1880, İstanbul - ö. 4 Kasım 1952), Türk yönetici ve siyasetçi.

Gönüllü bir nefer olarak katıldığı Trablusgarp Savaşı'nda Mustafa Kemal Paşa'nın emrinde savaştığı günlerden itibaren onun yakın dostu olmuş; I. Dünya Savaşı'ndan sonra Anadolu'daki millî mücadeleyi Mustafa Kemal ile birlikte başlatan ve Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran

isimler arasında yer almıştır.

Kırmızı-yeşil şeritli İstiklal Madalyası sahibidir. I. dönem Saruhan, II., III., IV., V., VI., VII.ve VIII. dönem Kocaeli milletvekili olarak TBMM'de görev yapmıştır.

Erken dönem

1880 yılında İstanbul'da dünyaya geldi. Rus-Çerkes Savaşı döneminde Osmanlı topraklarına göç etmiş bir Abhaz aileden olan İbrahim Süreyya Bey'in babası Gümüşsuyu Hastanesi doktorlarından Yarbay Ahmet Servet Bey, annesi ise Çerkes göçmenlerinden Emine Hanım'dır.^[1] Çok küçük yaşta babasını kaybetmiş, onu Viyana'da tıp öğrenimi gören ve Mekteb-i Tıbbiye Nazır Muaviniği ve Meclis-i Umur-ı Sıhhiye Reisliği gibi görevler yapan dedesi Arif Bey yetiştirmiştir.

İlk ve ortaöğrenimini, ağabeyi ünlü eğitimci, dilci ve yazar Ali Nazima'nın kurduğu "Mekteb-i Edebiyat adlı okulda tamamladı^[2]. 1900 yılında Mülkiye Mektebi'ni bitirdi ve Hariciye Nezareti'nde (Dışişleri Bakanlığı) memur olarak göreve başladı. 1902 yılında, henüz gizli bir kuruluş olan İttihat ve Terakki Cemiyeti ile ilgisi tespit edildiği için 3 yıl boyunca Sinop'ta kalebentliğe mahkûm oldu. 1905'te cezasını tamamlayıp İstanbul'a döndü ve Karantinalar İdaresi'nde memuriyete başladı.

Meşrutiyet dönemi ve I. Dünya Savaşı

II. Meşrutiyet'in ilanı'ndan sonra İttihatçı kimliği sayesinde idari görevler aldı. Atandığı ilk görev, Orhaneli Kaymakamlığı idi. 1909 yılında Vardar Yenicesi (Bulgaristan) kaymakamı iken Mustafa Kemal ile tanıştı ve hayatı boyunca dost oldu^[3] Trablusgarp Savaşı başladığında kaymakamlıktan istifa edip gönüllü er olarak savaşa katıldı. Derne'de Mustafa Kemal ve Enver Paşa ile çalıştı.

1912 yılında İstanbul'a dönen Süreyya Bey, İstanbul Polis Müdüriyeti Umumiyesi Tahrirat Şubesi Müdürlüğüne getirildi. 1914'te bu görevine ek olarak Çatalca mutasarrıflığına atandı. 1915'te savaş bölgesinde kalan Gelibolu mutasarrıflığına gönderildi. Daha sonra sırasıyla Kırkkilise (Kırklareli), Karesi (Balıkesir), İzmit mutasarrıflıklarına getirildi. Kırkkilise'de Darül Muallimin adlı çocuk yuvasının açılmasında, bu okuldaki çocuklar için çıraklık okulu kurulmasında emek verdi..

I. Dünya Savaşı Osmanlı Devleti'nin yenilgisi ile sonlandıktan sonra, halen İzmit mutasarrıfı olarak Mustafa Kemal Paşa'nın emri üzerine İzmit ve çevresindeki gençleri gizlice örgütleyip bölgeyi İstanbul ve Anadolu arasında güvenli bir koridor haline getirdi.^[1] 1919 yılında Damat Ferid Paşa Hükümeti tarafından görevinden uzaklaştırılınca İstanbul'a döndü, Şişli'deki evinde vatani kurtarma planları yapan Mustafa Kemal ve arkadaşları arasına katıldı.

Kurtuluş Savaşı

Mustafa Kemal'in 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkmasının ardından Süreyya Bey arkadaşları ile birlikte 24 Mayıs 1919'da karadan Bandırma, Denizli, Uşak üzerinden Ankara'ya gitti. O ve arkadaşları Bandırma'da Çerkez Ethem'i bulup kendisinden bölgede milis kuvvetleri oluşturmasını istediler.

Ankara'da Ali Fuat Paşa ile buluşup birlikte Amasya'ya gitti. Amasya Genelgesi'ni imzalayanlar arasında yer aldı. Erzurum ve Sivas Kongrelerine delege olarak katıldı.

Son Osmanlı Meclis-i Mebusanı'nda Saruhan (Manisa) Mebusu seçilerek İstanbul'a gitti; mecliste oluşturulan "Felah-ı Vatan" grubu içinde yer aldı. 16 Mart 1920 tarihinde İstanbul işgal edilip Meclis-i Mebusan dağıtılınca Ankara'ya kaçtı. Ankara'da yeni bir meclisin kurulması için çalışmalar başlamıştı. TBMM'ne 1. Dönem Saruhan (Manisa) milletvekili olarak katıldı. I. Dönem Divanı Riyaset İdare Memuru olarak görev yaptı.^[5]

Bolşeviklerin güvenini kazanıp Millî Mücadeleye maddi destek sağlayabilmek için Yeşilordu Cemiyeti'ni kuran Süreyya Bey, bu cemiyetin kapatılmasının ardından Mustafa Kemal'in kurdurduğu resmî Türkiye Komünist Fırkası'nın kurucuları arasında yer aldı. Taktik nedenlerle kurulan bu fırka üç ay sonra kapatıldı.

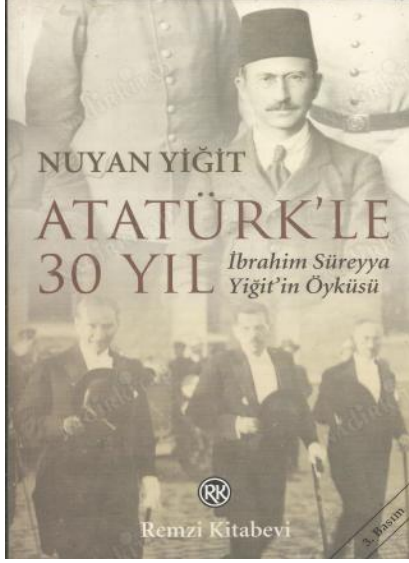

Sakarya Zaferi'nden sonra Mustafa Kemal'e gazilik unvanı ve mareşallik rütbesi verilmesini öngören 153 sayılı kanun teklifini verenlerden birisi İbrahim Süreyya Bey idi. Bu dönemde Meclis'teki görevlerinin yanı sıra Çocuk Esirgeme Kurumu'nun kurucuları arasında yer aldı.

1922'de Meclis içinde Birinci Grup ve İkinci Grup adlı gruplar oluştuğunda Mustafa Kemal önderliğindeki Birinci Grup'ta yer aldı. Grubu yönlendirmek ve meclisten istenen kararların

çıkmasını sağlamak amacı ile Mustafa Kemal'in emri ile kurulan 14 kişilik "Selamiyet-i Umumiye Komitesi" adlı gizli örgütün üyelerinden arasındaydı.^[1]

Cumhuriyet Dönemi

1923'ten 14 Mayıs 1950'ye kadar II., III., IV., V., VI., VII. ve VIII. dönem Kocaeli milletvekili olarak mecliste yer alan Süreyya Bey Cumhuriyet Halk Fırkası'nın kurucuları arasında yer aldı. Soyadı kanunu çıktığında Yiğit soyadını kendisine Mustafa Kemal verdi^[6].

1936 yılında Türkiye İş Bankası yönetim kurulu üyeliğine seçildi. 1937-1939 arasında İdare Meclisi Başkanı olarak görev yaptı.

24 Mart 1950'de yeni seçimler öncesinde TBMM'nin kendini feshederek dağıtmasından sonra emekliye ayrıldı. 4 Kasım 1952 günü yaşamını yitirdi.

Hayat hikâyesi, oğlu gazeteci Nuyan Yiğit tarafından Atatürk'le 30 Yıl: İbrahim Süreyya Yiğit'in Öyküsü adıyla kitaplaştırılmıştır.